Rytkösen Kootut

Retkiä suonenjokelaisen ITE-taiteilijan pelloille ja pihapiiriin

INNOPLUS

Koulun joulujuhlassa talvisodan 1939 alkaessa lausuin runoa: ”Pahat miinat upottivat Namus-laivan, riisiryynit kiinanmailla kallistuivat aivan...” Silloin oli opintokerhoja. Juhlissa pidin terveh-dyspuheita ja luin kertomuksia. Silloin minulla oli mahdoton esiintymiskuume ja on sitä vieläkin jäljellä. Jo silloin tein eräänlaista ITE-taidetta, asettelin keppejä pystyyn ja kiviä peräkkäin. Kyselin kiviltä ja kepeiltä kuulumisia ja kerroin niille omiani. Se tapahtui viimeisellä kilometrillä koulusta tullessa – muut olivat jo menneet eri teitä. Vänkkyröitä puita ja kantoja ihastelin. Silloin oli vielä tervaskantojakin paljon...

Rytkösen Kootut

Kuvat: Leo Härkönen
Ulkosasu ja taitto: Leo Härkönen
Kirjoittajat: Niilo Rytkönen, Leo Härkönen ja
Minna Haveri (Nykykansantaiteen pihat ja polut)
Tuottaja: Innoplus Oy, Oulu
Painopaikka: Painotalo Plus Digital Oy, Lahti
Tuotantovuosi: 2018
ISBN 978-952-94-0028-7

Kiitokset

Tukijatahon nimi ja logo

Tukijatahon nimi ja logo

Tukijatahon nimi ja logo

Tukijatahon nimi ja logo

Rytkösen Kootut

Retkiä suonenjokelaisen ITE-taiteilijan
pelloille ja pihapiiriin

INNOPLUS

On kesä 2005...

Kolme satunnaista matkailijaa ajelee Suonenjoen näkymiä pälyillen. Kutumäellä, hämmentävän näkymän kohdatessatehdään paniikkijarrutus – pelto täynnä variksenpelättimiä ja muita virityksiä. Ajetaan pihaan ja kysytään: saako katsella tarkemmin? Mikäs siinä, sanoo isäntä, siksihän ne siinä ovat – ja lähtee oppaaksi.

Otan kameran mukaan kun tapana on kuvata kaikkea poikkeavaa ja tässä tuntuu olevan sitä jotakin. Iltapäivän aikana kehkeytyy ajatus kuvata pihapiirin esineitä useampaan otteeseen ajan kanssa ja jututtaa talon isäntää. Tehdä kenties kirja.

Kirjan valmistuminen venähtää luvattoman pitkäksi – yli kymmeneksi vuodeksi. Niilon 90-vuotispäivän lähestyessä kaivan kuva-aineiston esille ja päätän työstää sen valmiiksi vaikka varmuutta painotyön rahoituksesta ei olekaan.

Kirja kertoo, miltä Niilon pihapiiri näytti vuosina 2005 – 2006. Se on otos silloisesta, joka kesäksi uusiutuvasta tuotannosta. Joidenkin töiden sammaloituminen kertoo teosten jo silloin olleen vuosia säiden armoilla.

Niilo hyödyntää lähes kaikkea, mitä luonnosta ja lähipiiristä löytyy. Puunjuurista ja kivistä muotoutuu lintuja, kannoista ihmishahmoja, puunrangoista liskoja käärmeitä. Ensisilmäyksellä samanlaiset esineet osoittautuvat paremmin tarkasteltuina yksilöiksi. Niin surkeita vaateriepuja ei kirpputoreilta löydykään, etteivätkö ne soveltuisi heinäpäiden pukineiksi.

Mikä kirjan teksteissä on aikamme Niiloa, mikä 80 vuoden takaista pikku-Niiloa ja mikä satunnaista matkailijaa? Niilo kirjoittaa ajatuksiaan paperille ja evästää ytimekkäästi: Jos et saa teksteistä selvää, laita omiasi.

Se on väljä toimeksianto. Olenkin pannut leipään puolet petäjäistä; heittänyt mukaan teosten herättämiä jokamiehen ajatuksia ja välillä äitynyt miltei Niiloksi itsekseen.

Visuaalisestikin kirja on Rytkösen Kootut. Kuten Niilokaan ei heitä mitään pois, niin kirjan kansien väliinkin sijoitettiin lähes kaikki mitä nähtiin ja kuvattiin.

Mikäpä satunnainen matkailija olisi kuratoimaan Niilon tuotantoa! On luotettava että tuotannon jokainen työ on asetettu ajatuksella esille. Aivan kuten Niilo kertoo nuorena olleensa rivakka tekijä elonkorjuussa ja sitoneensa kolmen niittäjän viljat lyhteiksi, tuottavuus taiteenteossakin on arvo sinänsä.

Sävelsihän se Mozartkin lyhyen elämänsä aikana valtavan määrän teoksia.

Niilo on tarkkasilmäinen ilmiöiden havainnoija. Skaala on laaja: oma eletty aika, kotiseutu, yrityselämä, kulttuuri, politiikka, maailmanmeno... Ja vaikka Niilo onkin suurpiirteisen viileä ja toteava niin särmääkin löytyy – niin teoksista kuin rakennuksen sisäseinien päiväkirjoistakin.

Sisäinen taistelu taiteilijana toimimisen oikeutuksesta ja hyväksytyksi tulemisen tarpeesta vilahtelee puheessa tuon tuosta, mutta optimismi voittaa aina.

Perinteisen maanviljelyn jättänyt Niilo on vuosikymmenet viljellyt vainioitaan uudella hartaudella. Joka kesä hänen mielikuvituksestaan sikiää pelloille uutta hämmästeltävää.

Omaksi ja ohikulkijoiden iloksi.

Leo Härkönen

Sekin sanominen antoi lisäintoa tekemiselle

Tässä maisemassa Niilo syntyy, varttuu ja vaikuttaa edelleen. Tämä on sen koti. Pellot eivät ole vieläkään täysin kesannolla, se niittää ne joka kesä. Perunoiden, juuresten ja polttopuiden suhteen Niilon väki on omavarainen.

Heinä tuoksuu kuin ennen, mutta vainiolta puuttuu nuoren niittoväen iloinen hälinä. Juhannuskoivujen tuoksu lemahtaa väkevänä, mutta kesäyötä ei täytä nuoruuden kiihkeä odotus.

Ja vaikka Niilo noutaa joulukuusen kuten seitsemän kymmentä kertaa aiemminkin, lapsuuden joulun tavoittaa vain himmeänä ja hetkittäin.

Niilo lataa pellot täyteen väkeä, heinäpäitä. Pihapiiristä ja pelloista kehkeytyy metsien reunustama maailma, jota ohikulkijat ihmettelevät: Ovatpa hyvännäköisiä, olet paljon tehnyt töitä, sanoo yksi. Maisema pilalla, toteaa toinen. Siinä arvioiden ääripäitä.

Ensi kesänä se on vielä enemmän pilalla, tietää Niilo. Sillä on mielessä paljon uutta.

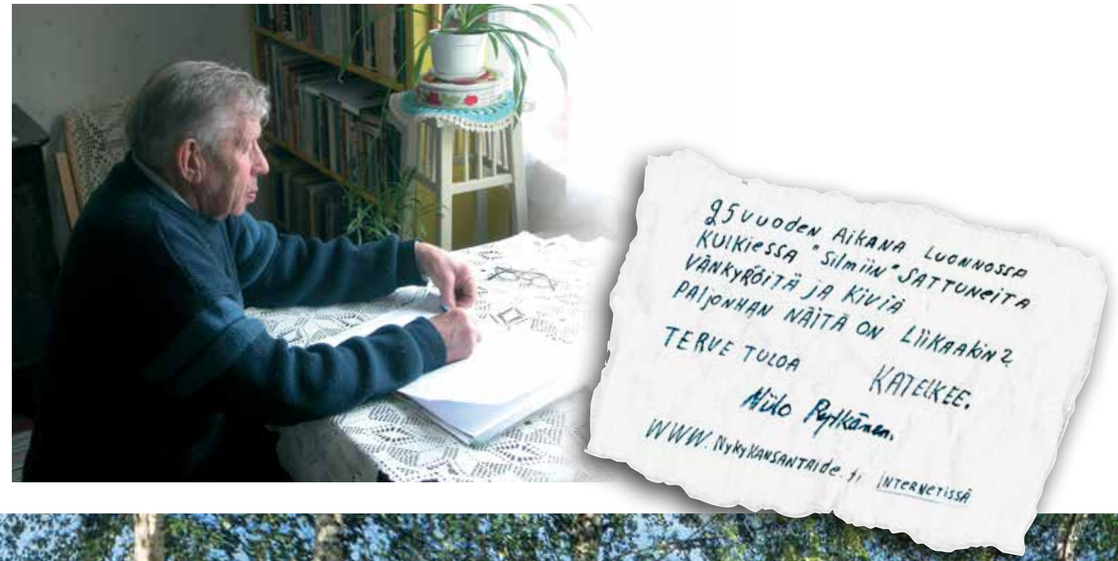

Mitä helevettii! Out pilannu hyvän seinän!

Keväällä kolmekymmentä vuotta sitten Niilo tekee aitaa. Tolppia veistettäessä lastut alkavat näyttää linnuilta. Kotiin tullessaan Niilo tuo lastut riihen luokse ja jonkun päivän päästä naulaa ne seinään.

Ja seinästähän tulee kaunis! Kuin omin siivin olisivat linnut siihen lennähtäneet, kuin iän kaiken olisivat siinä olleet.

Ensimmäisen näyttelyn ainoa näyttelyvieras – ja ensimmäinen kriitikko – on naapurin isäntä. Palaute on suora ja murhaava: Mitä helevettii out tehny! Riivatun kuvatuksilla pilannu hyvän seinän! Nyt sitä ei muisteta, sanoo Niilo, savolainen ei voi sanoa...

Niin alkaa kulkeutua pihapiiriin kiviä metsäretkiltä ja juurikantoja peltotöistä. Jokainen löydös on omanlaisensa, usein linnun muotoinen. Niilo arvelee niiden jo kauan halunneen päästä ihmisten ilmoille ja tarjoaa siihen mahdollisuuden.

Pilviinkurkottajat

Eletään aikaa, jolloin ihmiset alkavat paeta pois maaseudulta. Niilo katselee taidekirjaa, jossa arvostetut taiteilijat Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa tekevät puusta eriskummallisia rykelmiä: parruja pystyyn, poikin ja ristikkäin.

Niilosta tulee erilainen: toteemien rakentaja ja mattojen kutoja: punaista, harmaata, sinistä, valkoista... Niistä tulee ihmisen tekemiä puita, pilvenkurkottajia, tuulentavoittajia.

Ylimmäisenä ovat kuitenkin linnut. Ensin seinille naulattuina, sitten aidantolppiin asetettuina. Myöhemmin kirvestä ja maaliakin käytin, Niilo sanoo.

Naapurit aikansa päivittelevät. Mutta vuosien kuluessa tottuvat ja sanomisensakin unohtavat.

Yksinäisyys

Yksinäistä puuhaahan tämä enimmäkseen on.

Yksin työt pitää tehdä, ei sitä voi toiselta kysellä että miten tämän tekisi. Ei ole ryhmätyötä. Omassa maailmassaan sitä elää. Sellaisen osan on valinnut.

On kuitenkin virkistävää ja hyödyllistäkin käydä näyttelyissä ja tavata muita ITE–taiteilijoita. Nähdä heidän töitään ja vaihtaa vertaistensa kanssa kuulumisia ja saada palautettakin. Harvoin siihen tarjoutuu tilaisuus mutta kummallisesti se virkistää. Ja herättää tekemään taas jotain aivan uutta.

Oho. Onpa tohtori reissuilla ruskettunut!

Niilon mielestä päänaisemme kuuluu samaan kategoriaan ryntäikkäiden kanssa.

Vaikka Tarjassa voipi olla muita pellon asukkaita enemmän glamouria, pinnan alla piilee sekä 60-luvun kalliolais-helsinkiläinen opiskelijatyttö että suomalainen rotuakka. Ripaus valtiattaren itsetietoisuutta kuuluu asiaan jo virankin puolesta. Kansanomainen saa olla, mutta ei rahvaanomainen.

Viittauksen heinäsuomen äidin kansainvälisyyteen antaa Tarjan hovi: etninen seurue ja suuren naisen varjoon jäävä, jostakin syystä tummahipiäiseksi kuvattu tohtori Arajärvi kirjavan joukon jatkona.

Tarjan paita haalistuu vuodenaikojen vaihtelussa. Haetaan hänelle kirpparilta uusi punainen paita. Vanha joutaa saunan uuniin.

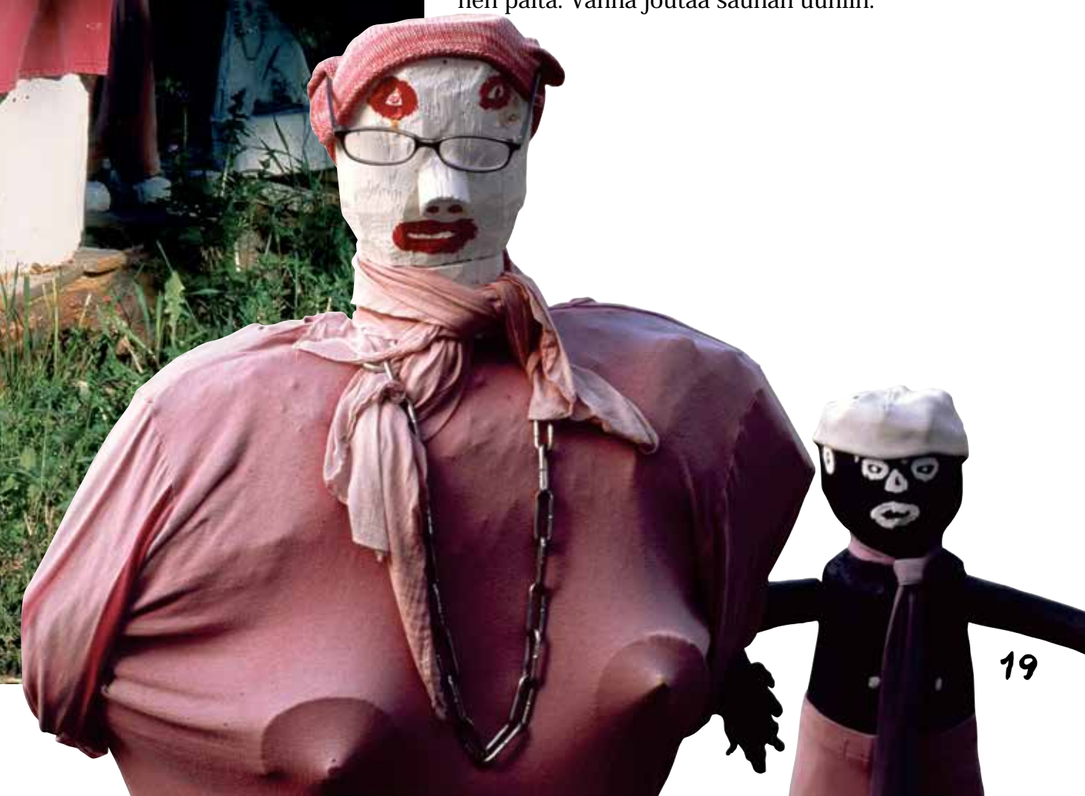

Onko elinvoimainen maaseutu muisto vain?

Maaseutu on pian autiomaata. Luonto pilattu, metsät muistuttavat taistelutantereita. Puut pois, latvukset jäljellä. Isolla koneella suuret vaot. Maaseudusta vain muistot jäljellä, Niilo puhelee pessimistisesti,

Nuoret häipyvät kotimaisemista koulutuksen saatuaan. Tulevaisuus muualla, täällä ei elämän mahdollisuutta.

Tekemätöntä työtä kuitenkin olisi paljon: taimistot hoitamatta, tiet huonossa kunnossa, rakennukset korjaamatta. Monitoimi-ihmiselle työtä tänä päivänä paljon. Olisivatko biopolttoaineet uusi mahdollisuus?

Mistä vahvoja ihmisiä uudistamaan ja ajamaan maaseudun asiaa. Onko heitä enää, kyselevät Niilo ja körtit aitan ovella.

Elämä suuri, eurot pienet.

Niilo saa työstään pienen tunnustuspalkinnon. Tulee olalle taputtajia, kehuja, aitojakin kiitoksia. Uusia tuttavuuksia syntyy. Tamminiemessä linnut, somalit ja niiden tekijä esitellään kutsuvieraille. Se tuntuu hyvältä.

Toisenlainen hetki: Niilo esittelee töitä pienelle joukolle, kävellään ja puhutaan. Yksi sanoo: ei minua tällaiset kiinnosta. Ensin tulevat, uteliaisuuttaanko? Lehtiarvostelu vuosien takaa: tilataide ala-arvoista. Kaikki pitää ottaa vastaan. Kaikki ovat oikeassa.

Niilo odottaa elämältä ja työltään vielä paljon, mutta toteaa heti perään: parhaimmillaan elämä on päivä kerrallaan elettynä. Parempi kun ei tiedä, mitä huominen tuo.

Urkki kuollut. Ja muita muistiinpanoja.

Niilon ensimmäinen päiväkirja on ladon seinä. Siihen on taltioitu elämän pienet ja suuret hetket. Kaikki asiat ovat yhtä tärkeitä: maailman ja kotiseudun tapahtumat, merkkimiesten poismenot, viljankorjuut, perhe-elämä ja sääilmiöt.

Seinäkirjoitukset ovat oikeiden päiväkirjojen alku. Nyt Niilo kirjoittaa joka päivä tapahtumat vihkoon. Monenlaista kertyy, runoa ja proosaa. Se lukee tarkkaan päivän sanomalehdet, politiikan, kulttuurin ja talouselämän uutiset. Koti- ja ulkomaan tapahtumat.

Niistä aivo saa ravintoa eikä kommentoinnin aiheista ole puutetta.

Nykykansantaiteen pihat ja polut

Suonenjokelainen Niilo Rytkönen on tyypillisen epätyypillinen nykykansantaiteilija. Niin kuin luonnonlöydöistä on mahdotonta osoittaa keskivertoa kiveä tai oksankäkkyrää, ei nykykansantaiteilijoiden joukostakaan voi nostaa tyyppiesimerkkiä itseoppineita taiteilijoita edustamaan. Koska nykykansantaiteeseen on taideoppilaitosten sijaan valmentanut elämänkoulu, on jokainen itseoppinut luovuuden maaperällä omien polkujensa tallaaja. Kerron kuitenkin seuraavassa joitain yleistäviä huomioita nykykansantaiteesta, jotta tämän kirjan lukijan olisi helpompi ymmärtää Niilonkin taiteen lähtökohtia, tai ehkä ihmetellä vielä hiukan enemmän.

Nykykansantaide on tavallisten suomalaisten tekemää omalaatuista taidetta. Sen juuret ovat syvällä maaseutukulttuurissa, jossa arvostetaan kädentaitoja, säästäväisyyttä ja omavaraisuutta. Entisaikaan maaseudulla valtaosa työ- ja tarvekaluista valmistettiin itse. Yhäkin on tavallista, että koneiden korjaukset ja rakentelut tehdään omiin taitoihin ja ongelmanratkaisukykyyn luottaen. Tämä arkinen kekseliäisyys näkyy nykykansantaiteessa, jossa taitemateriaaliksi ja inspiraation lähteeksi kelpaa usein se, mitä lähiympäristöllä on tarjota.

Nykykansantaiteilijaksi ryhdytään yleensä elämäntilanteessa, jossa tarvitaan ajankulua. Monet nykykansantaiteilijat ovatkin maalaismiehiä, jotka eläkkeelle jäätyään ovat alkaneet toteuttamaan mielikuviaan veistosten muodossa. Työntäytteistä elämäntapaa ei ikääntymisen myötäkään ole helppo vaihtaa joutilaisuuteen, joten arjen piristystä ja ajankulua etsitään kuvataiteellisesta itseilmaisusta. Ympäristön osoittaman kasvavan kiinnostuksen ja lisääntyvän taiteellisen itseluottamuksen myötä tästä alun sattumanvaraisesta kuvantekemisestä saattaa muodostua keskeinen elämän sisältö ja jopa koko asuinpaikan kattava projekti. Nykykansantaiteilijan elinympäristöstä tulee myös hänen teostensa koti. Se on niin aiheiden ja materiaalien lähde kuin teosten esityspaikkakin.

Kotipihan taidetta

Suomalaiselle nykykansantaiteelle on ominaista teosympäristöjen, etenkin pihaveistoskokonaisuuksien, runsas esiintyminen. Kun tekijän arki on kauttaaltaan taiteen tekemisen värittämää, muovautuu asuinympäristöstä kokonaisteos. Nykykansantaiteen teokset syntyvät, elävät ja kuolevatkin tekijänsä kodinpiirissä, ollen kokonaisvaltaisesti tekijänsä elämäntapaan sitoutuneita

Oman kotiympäristön ottaminen taiteen näyttämöksi on sosiaalinen ele, sillä teokset kutsuvat yleisöä luokseen. Me suomalaiset kunnioitamme toistemme pihareviirejä, mutta totutuista pihatontuista poikkeavat nykykansantaiteen teoskokonaisuudet taatusti houkuttavat tontille yllätysvieraita. Maassamme on useita nykykansantaiteilijoiden veistospuistoja, joista on muodostunut kuntiensa matkailunähtävyyksiä. Vaikka teokset on tehty taidemaailman näyttelykäytäntöjen ulottumattomissa, ne ovat yleensä ohikulkijoiden tai vierailijoiden vapaasti tarkasteltavissa. On harhaluulo, että nykykansantaiteilijat tekisivät taidetta vain itselleen. Tekemisen kimmokkeena on itseilmaisun halu, jopa pakko, mutta teokset on tarkoitettu esitettäviksi ja katsottaviksi – kommentoimaan yhteiskuntaa ja ottamaan kontaktia ympäristöönsä.

Koti on kuitenkin henkilökohtaista aluetta, jossa taidekaan ei ole vapaata tulkinnoille. Nykykansantaide ei välttämättä pyri keskustelemaan, vaan näyttää, väittää ja julistaa omaa kantaansa. Nykykansantaiteen teokset eivät virallistaiteen tapaan viittaa taiteen traditioihin tai toisten taiteilijoiden tuotantoon, vaan kumpuavat suoraan tekijän omasta kokemusmaailmasta ja ilmentävät voimakkaasti hänen maailmankatsomustaan. Nykykansantaide kertoo elämän kokoista ja tekijänsä näköistä tarinaa. Se on kertomus yhden ihmisen mielenliikkeistä ja kauneuskäsityksestä. Teoksissa heijastuu tekijän identiteetti, arvot ja arvostukset sekä näkemys omasta paikasta luonnossa ja yhteiskunnassa. Aina teokset eivät kuitenkaan viittaa välittömään fyysiseen ympäristöön, vaan sanoma saattaa kummuta metsästä, menneestä tai median ja mielikuvituksen maailmoista.

Materiaalien monet mahdollisuudet

Nykykansantaiteilijat ovat itseoppineita, mikä merkitsee sitä, etteivät he ole saaneet koulutusta taiteen tekemiseen. Juuri siksi nykykansantaiteen teoksissa käytettyjen toteutustapojen ja tyylien kirjo onkin niin laaja. Nykykansantaiteilijoiden työskentelyolosuhteet ja käytettävissä olevat työkalut harvoin, jos koskaan, vastaavat ammattitaiteilijan ateljeeympäristöä. Nykykansantaiteessa tehdään arvottomasta arvokasta uhraamalla aikaa ja luovaa energiaa

materiaalien ja ympäristön asettamien haasteiden voittamiseen. Erikoisten taidemateriaalien ja hankalien työskentely- ja esitysolosuhteiden vaatimuksiin nykykansantaiteilijat vastaavat persoonallisilla itseopituilla taidetekniikoilla. Näissä yrityksen ja erehdyksen kautta hioutuneissa työtavoissa tekijän mielikuvitus, esteettinen taju ja kädentaidot yhdistyvät tavalla, joka antaa nykykansantaiteen teoksille niiden ilmaisullisen rikkauden. Koska itseoppineiden taide kumpuaa tekijöiden mielikuvituksesta ilman esikuvien antamia malleja, sen tuotokset näyttäytyvät meille katsojille hätkähdyttävän omaperäisinä teoksina. Taideoppikirjoista tai harrastepiireistä ei löydy tietämystä kierrätysmateriaalien ja rakennustarvikkeiden käytöstä taiteessa, saati niillä toteutettujen veistosten säänkestävyydestä.

Teosten materiaalit ovat yleensä sellaisia, että ne löytyvät taiteilijan omasta elinympäristöstä tai ovat muutoin suhteellisen helposti hankittavia, kuten puu sekä rautakauppamateriaalit. Tavallista on myös runsas ja kekseliäs kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttö. Nykykansantaiteilijan katse etsii väsymättä kaikkea taideilmaisuun taipuvaa. Hän tekee löytöjä niin roskalavoilta kuin metsäpoluiltakin. Kekseliäästi nykykansantaiteilija yhdistelee erilaisia materiaaleja ilmaisuvoimaisiksi kokonaisuuksiksi, jolloin teos kertoo omaa tarinaansa, materiaaliensa muistuttaessa alkuperästään.

Luonto on monille nykykansantaiteilijoille materiaalien ja aiheiden ehtymätön aarreaitta. Lähtökohtana luonnonlöytöihin perustuvassa nykykansantaiteeseen on luonnossa liikkuminen ja ympäristön havainnointi tavalla, joka herkistää huomaamaan yksityiskohtien ja luonnonmuotojen kauneuden. Kauniit kivet ja veikeät puunkarahkat saavat nykykansantaiteilijan mielikuvituksen heräämään, ja valpas katse tunnistaa luonnonmuodoissa eläimen tai ihmisen hahmoja. Luonnon- ja kierrätyslöytöjen avulla

tapahtuvaan teosilmaisuun liittyy nykykansantaiteelle tyypillinen olioittaminen. Hahmopsykologian lakien mukaisesti niin tekijän kuin katsojankin silmä etsii monimutkaisista luonnonmuodoista ja löytömateriaaleista järjestystä esittävyyden muodossa. Toisinaan taiteilija hiukan korostaa muodossa piilevää hahmoa, jotta se tulisi ilmeisemmin esille. Luonnonoikuissa luonnontilaisuus on kuitenkin arvo sinänsä, joten pahkat, käävät ja käkkyrät saattavat päätyä näytteille sellaisenaan, eikä niiltä välttämättä vaadita minkään asteista esittävyyttä.

Elämän iloa ja luovuuden leikkiä

Maaseudun Sivistysliiton ja Kaustisen Kansantaiteenkeskuksen toiminnan tuloksena suomalainen nykykansantaide tunnetaan julkisuudessa ITE-taiteena. Tämä kirjainyhdistelmä tulee sanoista Itse Tehty Elämä, ja siitähän tässä huikeina teoksina ilmenevässä kansanluovuudessa juuri on kyse. Nykykansantaide on paitsi oman ympäristön haltuunottoa, myös elämän hallintakeino. Se sitoutuu tekijänsä jokapäiväiseen elämään, mutta tarjoaa arkirutiineista irrottavia voimakkaita elämyksiä. Nykykansantaiteella on elämän laatua parantava vaikutus, koska se lisää sosiaalista vuorovaikutusta ja antaa tekijälleen onnistumisen kokemuksia sekä mahdollisuuden luovantyön mukanaan tuomaan tyydytykseen.

Nykykansantaide on elävää ja elämäniloista taidetta. Nykykansantaiteilijat suhtautuvat teostensa tekemiseen kunnianhimoisesti ja vakavissaan, mutta luovat hersyvän hauskoja teoksia. Huumori on teosten aiheista riippumatta keskeinen osa nykykansantaiteen ilmaisua. Joidenkin katsojien silmissä jo yksin nykykansantaiteelle ominaiset arvottomat materiaalit sekä itseopitut tyylit ja tekniikat luovat huvittavaksi koetun vaikutelman. Selviten huumori ilmenee kuitenkin kuvattujen hahmojen korostettuna ilmeikkyytenä ja ylipäätänsä kaikenlaisena liioitteluna. Myös monien teosten aiheet ovat humoristisia ja teokset ikään kuin kuvallisia vitsejä. Huumori on läsnä paitsi teoksissa, myös nykykansantaiteilijoiden suhtautumistavassa elämään. Huumori on asenne ja lähtökohta, joka sallii itseilmaisun nykykansantaiteen keinoin. Se on hullunrohkeutta asettua alttiiksi ja ryhtyä mahdottomilta tuntuviin urakoihin. Jos rohkeudesta seuraa epäonnistumisia, se on kykyä nauraa itselleen.

Nykykansantaiteilija saattaa eläytyä kokonaisvaltaisesti itse luomaansa ympäristöön. Muodostuu oma maailma, jossa merkitykset ovat taiteilijan määräämät. Nykykansantaiteilijat ei sitoudu toisten määrittämään todellisuuteen, vaan avaavat oivalluksillaan ovia uudenlaisiin todellisuuden tulkintoihin. Useimpien meidän lapsuuden kokemuksiin kuuluu majojen rakentelu sekä ”aarteiden” löytäminen luonnosta ja romukasoista. Tunteen omainen luonnon elollistaminen ilmenee voimakkaasti niin lasten kuin nykykansantaiteilijoidenkin tavassa hahmottaa ympäristöään. Nykykansantaiteilijoiden suhde omaan ympäristöön on eläytyvä ja taiteen tekeminen leikinomaista. Hekin työstävät unelmiaan ja kuvitelmiaan näkyvään muotoon, sekä nimeävät paikkoja ja luonnonmuotoja antaen niille mielikuvituksellisia merkityksiä. Lapset elävät arjessaan satua todeksi joka päivä, mutta valitettavan harvat aikuiset huomaavat minkälaisen kiitoradan mielikuvituksen lennolle heidän oma ympäristönsä tarjoaa.

Minna Haveri

Oli kujeita ja kulttuuria ennenkin. Pörölänmäen koulu antoi pohjan elämälle. Siellä heräsi kiinnostus lukemiseen ja toisten ihmisten huomioonottamiseen. Luin paljon kirjaston kirjoja. Koulussa käytiin talvella hiihtäen. Laskettiin mäkeä ja kiusattiin tyttöjä – saatettiinpa laittaa vaikka lunta heidän housuihinsa. Olihan kylällä opintokerhoja silloin jo Maaseudun Sivistysliiton ohjaamina. Siellä käytiin ahkerasti. Oli juhliakin, usein jouduin esittämään kertomuksen ja myös tervetulotoivotuksen. Minua vaivasi esiintymiskuume: naama punoitti ja käden vapisivat. Opintopiirissä kirjoitettiin kertomuksia ja runoja, joita sitten esitettiin toisilla kylillä. Oli myös ompeluseuroja, naiset neuloivat ja miehet olivat muuten mukana. Siellä laulettiin ja leikittiin piirileikkejä. Siellä ensi lemmen suloutta maistoin ja aloin kirjoittaa myös rakkauskirjeitä.

Pikku Eero liukas luikku, päivät pitkät metsäs` häärii, katseleepi puita väärii... Veljessarjan nuorin näkee luonnossa kauneutta, jonka muut havaitsevat vasta kun se heille osoitetaan – jos sittenkään.

Tuleeko luonnonluomasta taidetta näytteilleasettamalla? Onko näytteilleasettaja taiteilija? Salattuja merkityksiä ja suuria oivalluksia Niilon töistä ei kannata etsiä, hän ei nokkeluuttamme testaa. Luonnonluomaa vain hieman ehostan, se vaatimattomasti toteaa.

Kuten jokainen, Niilokin on enemmän kuin mikään kirja pystyy kertomaan. Kirja onkin vain kurkistus toisenlaiseen maailmaan. Se kannatti sillä hänen pihansa todellakin oli omaamme vihreämpi! Niilon pääkopassa on herne ollut vuosikymmenet irrallaan. Eläköön uteliaisuus.

Rytkösen Kootut sisältää nykykansantaiteen tutkijan Minna Haverin kirjoituksen nykykansantaiteesta Suomessa. Haveri on työstänyt TAIK:issa väitöskirjan, jossa arvioidaan 13 suomalaisen nykykansantaiteilijan suhdetta taiteen tekemiseen.

Niilo on yksi heistä.

INNOPLUS